

О. Г. Комісаров

О. Ф. Кобзар

ОСОБЛИВОСТІ ПОЛІЦЕЙСЬКОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДРОЗДІЛІВ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГВАРДІЇ УКРАЇНИ

Стаття присвячена аналізу особливостей поліцейської діяльності підрозділів Національної гвардії України. Досліджено роль поліцейської діяльності в системі правових форм діяльності держави та її органів. Розкрито зміст, мету, завдання та функції досліджуваного правового явища.

Ключові слова: *правопорядок, поліцейська діяльність, правоохоронні органи, Національна гвардія України (НГУ), законність.*

Постановка проблеми. Виключна роль держави і права у житті сучасного суспільства природним чином визначає як теоретичну, так і практичну значущість проблем, пов'язаних з державно-правовою організацією та регулюванням суспільного життя. Одним із важливих напрямків цієї діяльності є встановлення і забезпечення демократичного правопорядку, що відповідає нормам міжнародного права. Саме правопорядок є основою і невід'ємним атрибутом правової держави, що визначає реальність права, обсяг прав та свобод громадян і держави та співвідношення цих прав і свобод у реальній суспільно-політичній дійсності. Важливим засобом забезпечення згаданих прав є поліцейська діяльність спеціальних органів держави. На сьогодні одним із провідних завдань, які стоять перед Українською державою, є реформування правоохоронної системи, виведення діяльності державного апарату щодо виконання правоохоронної функції держави на якісно новий рівень [1, с. 4].

Такий вектор реформування пов'язаний ще й із тим, що поліцейська діяльність є одним із ключових напрямків державної діяльності, у межах якого здійснюється усунення порушень прав, свобод та інтересів людини і громадянина, а також інтересів суспільства і держави, при цьому забезпечується стабільність конституційного ладу, державного будівництва й суспільного

розвитку. Адже саме за допомогою правоохоронної діяльності як певної системи інституцій та засобів можливо надати суспільним відносинам ознак розвитку, динаміки, стабільності та послідовності [3, с. 69].

З урахуванням такої ролі у правовому регулюванні та загального значення поліцейської діяльності в ефективному функціонуванні держави особливо актуальним є дослідження сутності та процесу реалізації зазначеного правового явища на сучасному етапі української державної дійсності в умовах сьогоднішніх соціально-політичних перетворень.

Серед ключових викликів, які наразі стоять перед Національною гвардією України, є зокрема компетентність її особового складу у виконанні завдань із забезпечення публічного порядку. Саме тому нормативно-правове забезпечення поліцейської функції НГУ залишається надзвичайно актуальним.

Стан дослідження. На теоретичному рівні низку проблемних питань щодо поліцейської діяльності, у тому числі й Національної гвардії України, досліджували у своїх працях такі вчені, як С. С. Алексєєв, О. М. Бандурка, О. І. Безпалова, С. В. Белай, Ю. А. Ведерніков, Д. О. Горбач, В. М. Горшенєв, С. М. Гусаров, О. В. Зайчук, Д. П. Калаянов, М. В. Корнієнко, А. М. Кучук, М. В. Лошицький, О. І. Нікітенко, Н. М. Оніщенко, П. М. Рабінович, В. Ф. Сіренко,

О. В. Ткаченко, В. Д. Ткачук,
В. Г. Фатхутдінов, В. К. Шкарупа та ін.

Метою статті є визначення особливостей поліцейської діяльності підрозділів Національної гвардії України та її поняття, висвітлення притаманних їй ознак та розкриття змісту і значення у правовому регулюванні.

Виклад основного матеріалу. Процес розвитку держави зумовив виділення поліцейського аспекту її діяльності, саме цим було викликано прагнення до впорядкування суспільних відносин. Основна мета полягала у забезпеченні правопорядку та безпеки громадян, створенні належних умов для реалізації кожним із них суб'єктивних прав і свобод. На сьогодні одним із найважливіших завдань держави залишається процес розбудови ефективної правоохоронної системи, суб'єкти якої наділені повноваженнями застосування правомірного примусу під час охорони суспільного блага та протидії небезпекам.

Поліцейську діяльність у загальному значенні слід розглядати як особливий вид державно-управлінської діяльності, який передбачає сувору юридичну заданість, лінгвістичну чіткість і формально-документальну виразність, орієнтовану на охорону публічного порядку, забезпечення публічної (і будь-якої іншої) безпеки, пов'язаної із застосуванням державного примусу. Насамперед поліцейська діяльність спрямована на управління спеціальними структурами виконавчої влади, діяльність яких направлена на охорону публічного порядку, забезпечення публічної, державної, економічної та будь-якої іншої безпеки.

Формування сучасної правової системи України відповідно до міжнародних, зокрема, європейських правових стандартів, є процесом складним і багатофункціональним, а тому потребує як глибокого наукового аналізу правової дійсності, так і виявлення основних тенденцій її розвитку.

Поліцейська діяльність держави з'явилася з необхідності постійно охороняти публічний порядок. Про цей порядок держава зобов'язана завжди турбуватися під страхом втрати свого авторитету в очах населення. Національна гвардія України – військове формування з правоохоронними функціями постійної готовності, забезпечує захист та охорону здоров'я, прав та свобод громадян, підтримує

Збройні Сили в обороні України і захищає європейський вибір нашого народу. Національна гвардія входить до сектору безпеки та оборони України, при цьому не дублює функції Збройних Сил. Вона має чіткі завдання під час ведення війни і виконує їх з метою досягнення спільної мети.

Унікальність Національної гвардії України полягає в тому, що її підрозділи виконують службово-бойові завдання в інтересах громадян, суспільства і держави у мирний час, за надзвичайних ситуацій, а також у разі збройної агресії чи збройного конфлікту. Значення НГУ особливо зростає в умовах гібридної війни, коли, окрім бойових дій, використовуються інші методи боротьби, зокрема, диверсійні та інформаційно-психологічні [16, с. 4].

Наразі триває робота з розроблення нормативно-правових актів, спрямованих на вдосконалення нормативно-правового забезпечення діяльності Національної гвардії України, зокрема, з таких питань: виконання завдань із забезпечення публічної безпеки, участі в охороні органів державної влади та посадових осіб, а також уніфікації норм законодавства України для усунення перешкод, що не дозволяють повною мірою розкрити потенціал НГУ під час виконання завдань за призначенням; участі військових підрозділів НГУ у міжнародних операціях з підтримання миру і безпеки у складі національного контингенту, а також їх залучення до багатонаціональних військових навчань, та інших сфер діяльності НГУ.

Поліцейська діяльність Національної гвардії України охоплює заходи, які спрямовані на попередження будь-яких порушень прав і свобод громадян та держави, заходи щодо безпосереднього припинення порушення прав і свобод громадян та створення умов для їх подальшого відновлення. Її основними функціями в рамках реалізації правоохоронної функції держави можна визначити такі, як: протидії злочинам, адміністративна, охоронна, антитерористична, цивільного захисту, прикордонного контролю, оборонна [2, с. 12].

За організаційно-правовим статусом Національна гвардія України діє в системі Міністерства внутрішніх справ, отже, зазначене утворення є складовим елементом системи державних правоохоронних органів. Унікальність НГУ полягає в тому, що вона

покликана для виконання службово-бойових завдань в інтересах громадян, суспільства і держави у мирний час, за надзвичайних ситуацій, а також бере участь у забезпеченні оборони України, захисті її суверенітету і територіальної цілісності, безпеки прикордонного простору, державної незалежності та національних інтересів у разі збройної агресії, збройного конфлікту чи загрози нападу шляхом безпосереднього ведення (бойових) дій.

Сучасні загрози з боку різних терористичних та інших угруповань вимагають підвищення вимог до охорони дипломатичних представництв іноземних держав. Питання забезпечення безпеки дипломатичних представників є одним із питань поліцейської діяльності, важливість якого зростає з підвищенням напруження у міждержавних відносинах.

Відсутність ефективної системи правових та організаційних основ охорони дипломатичних представництв призводить до прорахунків у діяльності Національної гвардії України. За таких умов важливим є забезпечення реалізації завдань НГУ у сфері виконання вимог міжнародних зобов'язань України щодо безпеки персоналу та охорони майна дипломатичних представництв.

Охорона дипломатичних представництв іноземних держав – це складний комплекс заходів, який вимагає від відповідних підрозділів Національної гвардії України суворого дотримання нормативно встановлених процедур, в основі яких лежать правові норми, що визначають завдання, функції та інші засадничі аспекти їх діяльності. Ефективність охорони дипломатичних представництв забезпечується завдяки використанню широкого кола заходів охорони. Причому кожний охоронний об'єкт має свою специфіку залежно від його характеру та особливостей, а також рівня обладнання охоронними, протипожежними та іншими системами.

Публічна безпека передбачає стан захищеності конституційних прав і свобод громадян, суспільства, їх законних інтересів, власності, здоров'я і життя людини, природного середовища від протиправних посягань, забезпечення особистої безпеки громадян, публічного порядку. Сучасні виклики і загрози, насамперед гібридні, зумовлені впливом комплексу соціально-демографічних, економічних, політичних,

правових, психологічних і технологічних чинників, негативно позначаються на публічній безпеці України і потребують системного реагування, а водночас і адекватної трансформації Національної гвардії України.

Ефективне використання сил правопорядку та правового інструментарію сприятиме системній протидії злочинності та є одним з ключових умов забезпечення публічної безпеки. При цьому роль НГУ полягає у створенні умов для формування безпечного середовища життєдіяльності як основи безпеки на території України, а також сучасної системи внутрішньої безпеки [16, с. 260].

Військовослужбовці НГУ спільно з поліцейськими залучаються до патрулювання вулиць з метою охорони публічного порядку. Проте самостійно здійснювати такі функції вони не можуть, оскільки під час патрулювання виконують лише допоміжну функцію. Доречно звернути увагу на ту обставину, що Національна гвардія України, на відміну від Національної поліції, не є цивільним органом, який надає сервісні послуги з охорони громадського порядку з метою забезпечення прав людини. Вона є військовим формуванням з правоохоронними функціями, яке має відмінні від поліції повноваження та завдання, ієрархічну інституційну побудову, що зобов'язує службовців неухильно підкорюватися наказам командирів, а також абсолютно іншу професійну підготовку та екіпірування, ніж у поліцейських.

Поліцейська діяльність НГУ має бути орієнтована на громаду, а саме публічний порядок та особисті немайнові та майнові права. Мета поліцейської діяльності полягає в охороні публічного порядку, спрямована на протидію правопорушенням у громадських місцях.

Висновки

У кожній державі світу поліцейська діяльність є важливою, оскільки виконує наглядову та примусову функції, а також спрямована на наведення правопорядку в громадських місцях. Держава, делегуючи правоохоронним органам, Національній гвардії України зокрема, певні повноваження із забезпечення охорони публічного порядку на вулицях, площах та в інших громадських місцях, визначає важливий принцип цієї

роботи. Він повинен полягати у підвищенні якості й оперативності реагування на всі повідомлення громадян кримінального характеру та правопорушення шляхом визначення оптимальної кількості військовослужбовців НГУ на обслуговуваних територіях для досягнення максимальної мобільності. Адже вчасне реагування – це запорука високого рівня довіри громадян.

Орієнтиром розвитку Національної гвардії України має стати поступове її наближення за показниками бойової та спеціальної підготовки, технічного оснащення та всебічного забезпечення до стандартів НАТО.

Також до основних напрямків розвитку поліцейської діяльності Національної гвардії України слід віднести підвищення результативності управління та вдосконалення організаційно-структурної побудови її системи, при цьому залишаючи незмінними принципи та основні функції.

Список використаних джерел

1. Ведерніков, Ю. А. Правоохоронна діяльність в Україні: теоретико-правовий аспект [Текст] / Ю. А. Ведерніков, А. М. Кучук; Ун-т сучас. знань. – Київ: Знання України, 2009. – 219 с.

2. Горбач, Д. О. Адміністративно-правовий статус Національної гвардії України [Текст]:

монографія / за заг. ред. проф. О. І. Безпалової. – Харків: Харк. нац. ун-т внутр. справ, 2017. – 288 с.

3. Соколенко, О. Напрямки правоохоронної діяльності: особливості теоретичного розуміння [Текст] / О. Соколенко // Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Серія: Юридичні науки. – 2012. – № 93. – С. 69–72.

4. Лошицький, М. В. Теоретико-правові засади адміністративно-поліцейської діяльності держави [Текст]: дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.07 / М. В. Лошицький. – Київ, 2014. – 392 с.

5. Нікітенко, О. І. Правоохоронна діяльність щодо забезпечення внутрішньої безпеки держави [Текст] / О. І. Нікітенко // Право і суспільство. – 2015. – № 3. – С. 98–101.

6. Правові основи діяльності Національної гвардії України [Текст]: навч. посіб. / О. В. Ткаченко, В. О. Галай, О. В. Дручек та ін.; за ред. О. В. Ткаченка. – Київ: ТАЛКОМ, 2018. – 288 с.

Стаття надійшла до редакції 12.03.2019 р.

УДК 347.132 – 058.55

А. Г. Комисаров, А. Ф. Кобзар

ОСОБЕННОСТИ ПОЛИЦЕЙСКОЙ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ПОДРАЗДЕЛЕНИЙ НАЦИОНАЛЬНОЙ ГВАРДИИ УКРАИНЫ

Статья посвящена анализу особенностей полицейской деятельности подразделений Национальной гвардии Украины. Исследована роль полицейской деятельности в системе правовых форм деятельности государства и его органов. Раскрыты содержание, цель, задачи и функции исследуемого правового явления.

Ключевые слова: *правопорядок, полицейская деятельность, Национальная гвардия Украины (НГУ), законность.*

О. Н. Komisarov, O. F. Kobzar

PARTICULARITIES OF POLICE ACTIVITY BY UNITS OF THE NATIONAL GUARD OF UKRAINE

The article is devoted to the analysis of the peculiarities of the implementation of police activity by the units of the National Guard of Ukraine. It is determined that one of the most important tasks of the state is the process of developing an effective law-enforcement system, whose subjects are empowered to use lawful coercion in protecting the public welfare and counteracting the dangers. Police activity in the general sense should be considered as a special type of public management activity focused on the protection of public order and public security.

The role of police activity in the system of legal forms of activity of the state and its bodies is explored. The content, purpose, tasks and functions of the investigated legal phenomenon are revealed.

The place and role of the National Guard of Ukraine as a military formation with law enforcement functions are determined. The uniqueness of the National Guard of Ukraine lies in the fact that its units perform service and combat tasks in the interests of citizens, society and the state in peacetime, in emergency situations, as well as in the event of armed aggression or armed conflict. The issue of normative regulation of the activity of the National Guard as a law enforcement agency is set out, whose task is to provide public security, participate in the protection of public authorities and objects of critical infrastructure.

The basic directions of police activity of the National Guard of Ukraine are determined. Namely in ensuring the defense of Ukraine, the protection of its sovereignty and territorial integrity, security of the border area, the protection of diplomatic missions, the protection of public order.

The differences between the National Guard of Ukraine and the National Police, which is essentially a civilian body that provides public service in order to safeguard human rights, are outlined.

The guidelines for the development of the National Guard of Ukraine in terms of approaching the world standards of police activity are determined.

Key words: law enforcement, police activity, law enforcement agencies, National Guard of Ukraine, legality.

Комісаров Олександр Геннадійович – доктор юридичних наук, професор, заступник начальника Київського факультету Національної академії Національної гвардії України

<https://orcid.org/0000-0002-7865-0447>

Кобзар Олександр Федорович – доктор юридичних наук, доцент, т.в.о. начальника кафедри забезпечення державної безпеки Київського факультету Національної академії Національної гвардії України

<https://orcid.org/0000-0002-5422-235X>